

ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ НАУКИ

На даний час науковці досліджують процеси еволюції різноманітних економічних наук, проте багато з них не вважають аудит наукою та залишають поза увагою його розвиток.

У даній публікації розглянемо історичний розвиток аудиторської науки та визначимо його закономірності.

Зазначимо, що практика аудиту має більш, ніж 150-літню історію, однак як наука, він почав активно розвиватися починаючи з кінця XIX століття. Аудит як наука, в своєму історичному розвитку пройшов ряд етапів, вивчення яких необхідне для його подальшого активного удосконалення [1].

У розвиток теорії і методів аудиту є великий внесок англійських вчених. Сучасний аудит зобов'язаний їм появою анкет, які дали змогу суттєво скоротити трудомісткість перевірок.

Першим ідеологом і теоретиком аудиту був англійський вчений Л.Р.Діксі, який у 1882 г. чітко визначив аудит як роботу, пов'язану з підтвердженням правильності й об'єктивності балансу на основі перевірки документів та інвентаризації цінностей [2].

У подальшому концепція Л.Р.Діксі була розвинута в працях А.Т.Ватсона, В.Ф.Фостера, І.Ф.Шера, Р.Годдарда.

Під впливом британської практики виник аудит у США. Однак, темпи розвитку бізнесу в США суттєво відрізнялися від британських, тому для Америки англійські методи стали неприйнятними внаслідок того, що британський стиль перевірки потребував вкрай багато часу і засобів. Американський аудит внаслідок специфіки надшвидких темпів зростання американського бізнесу кінця XIX – початку XX століття вимагав швидших темпів проведення перевірок, а відповідно – прогресивних технологій аудиту. Для задоволення практичних потреб аудиту почали проводитися теоретичні дослідження, які дали змогу перейти аудиту на новий, більш якісний рівень.

Теоретичний рівень стадії наукового мислення в аудиті пов'язаний з ім'ям американця Р. Монтгомері, який розробив ідеї, принципи, постулати, сформував понятійний апарат та розвинув нову наукову концепцію, що ознаменувала початок формування аудиторської науки.

Прогресивні наукові погляди Р.Монтгомері у 1912 році були висвітлені в книзі «Аудит: теорія і практика», яка при наступних виданнях і перевиданнях (аж до наших днів) одержала назву «Аудит Монтгомері» [3].

Згодом, у другій половині ХХ століття значний внесок у розвиток наукових досліджень у галузі аудиту внесли американці Р.К.Маутц і Х.А.Шараф, які в 1961 р. у праці «Філософія аудиту» сформулювали вісім постулатів аудиту [4].

Ідея формулювання аудиторських постулатів виявилася плодючою, а тому з часом з'явилися нові постулати. Один з них був запропонований американцем Д.К.Робертсоном, а інший – голландським вченим Т.Лимпергом [5].

Необхідність створення теорії аудиту відображена у працях англійця Р. Адамса. Його заслугою є розробка концепцій аудиту [6].

На початку 70-х років ХХ століття у США почалося формування стандартів аудиту, які мали суттєвий вплив не тільки на аудиторську практику, але і на її теорію. Наукові дослідження в аудиті стали більш формалізованими, оскільки вони почали розвиватися, виходячи з певних обмежень.

Аудиторська наука є багатогранною, а тому вона не повинна обмежуватися набором правил, викладених в його постулатах, концепціях та стандартах. У зв'язку з цим, М. Шерер та Д. Кент у публікації в 1983 році розширили межі наукових досліджень, по-новому підійшовши до визначення завдань аудиту. На їхню думку, завдання аудиту повинні зводитись не тільки до підтвердження звітності, аналізу її адекватності та виявлення дієвості внутрішнього контролю, як це вважалося раніше, а ще й до перевірки ефективності діяльності підприємства, яка залежить від якості роботи управлінського персоналу [7].

90-і роки ХХ століття характеризуються значним поширенням аудиту у більшості європейських країн, а також його виникненням в Україні.

Поява аудиту в нашій країні стала наслідком кардинальних змін в економіці, пов'язаних з її ринковою трансформацією. На даний час спостерігається активний розвиток аудиторської науки в Україні, про що свідчать численні наукові доробки таких науковців, як Ф.Бутинець, Г.Давидов, М.Кужельний, А.Кузьмінський, О.Петрик, В.Рудницький, В.Савченко, В.Сопко та інших.

Зокрема, в одній з перших наукових праць, колективній монографії «Аудит: Практическое пособие», яка підготовлена відомими вітчизняними вченими і практиками аудиту: А.Кузьмінським, Н.Кужельним, О.Петрик, В.Савченко та ін. започатковано процес наукового дослідження в галузі аудиторської діяльності [8].

У працях професора Ф.Ф.Бутинця визначено та обґрунтовано теоретичні аспекти аудиту, запропоновано загальну схему теорії і практики аудиту у складі системи взаємопов'язаних методичних аспектів [9].

Першим в історії розвитку аудиту в нашій країні, хто визнав аудит наукою, був професор В.С.Рудницький. Він висловив дуже важливу думку, зазначивши, що аудит доцільно розглядати у двох проявах: як окрему економічну науку та як практику [10].

У монографії професора О.А.Петрик «Аудит: методологія і організація» вперше досліджено питання виникнення та еволюції аудиту як науки і як професії. У монографії зроблено висновок про те, що процес становлення теорії аудиту не завершений, а отже наукове бачення аудиту постійно змінюється [11].

У монографії Г.М.Давидова «Аудит: теорія і практика» зроблена спроба вирішити проблеми аудиторської діяльності з позиції науки. Вважаємо, що дана наукова праця має надзвичайно важливе значення для формування теоретичних засад аудиту та визначення напрямів його подальшого розвитку [12].

Аналізуючи в цілому дослідження вітчизняних науковців і практиків у галузі аудиту, зазначимо, що багато з них вважають, що аудит як наука, вже себе затвердив і за цією наукою буде майбутнє, але існує ще ряд суперечливих моментів та невирішених проблем, які вимагають їх подальшого наукового обґрунтування.

Список використаної літератури:

1. Вікіпедія / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ru.wikipedia.org/wiki/Наука>.
2. Lourence R. Dickce Auditing / R. Lourence, 1905.
3. Дефлиз Ф.Л. Аудит Монтгомери / [Ф.Л.Дефлиз, Г.Р.Дженик, В.М.О'Рейлли, М.Б.Хирш]; под ред. Я.В.Соколова. – М. : ЮНИТИ, 1997. – 542 с.
4. Mautz R.K. The Philosophy of Auditing / R.K. Mautz, H.A.Sharaf.- American Accounting Association, 1961.- p.39.
5. Робертсон Дж.К. Аудит [пер.с англ.] / Дж.К. Робертсон. – М.: КРМГ и Контакт, 1993.- 496с.
6. Адамс Р. Основы аудита / Р. Адамс; [пер.с англ.]; под ред.Я.В.Соколова.- М.: ЮНИТИ, 1995. – 398с.
7. Sherer, M. Auditing and Accountability. [Електронний ресурс] / M.Sherer, D.Kent.- London, UK, 1983. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/liter/69961>.
8. Кузминский А. Аудит: практическое пособие / А.Кузьминский, Н.Кужельный, О.Петрик, В.Савченко. – К.: Учетинформ, 1996. – 283 с.

9. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник [для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / Ф.Ф.Бутинець.- Житомир: ПП«Рута», 2002.- 672с.
10. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту / В.С.Рудницький.- Тернопіль: Економічна думка, 1998.- 192с.
11. Петрик О.А. Аудит: методологія і організація [монографія] / О.А.Петрик. – К.:КНЕУ, 2003.- 260с.
12. Давидов Г.М. Аудит: теорія і практика / Г.М.Давидов. – Кіровоград: ТОВ "Імекс-ЛТД", 2006. – 323с.

Данилюк І.В., к.е.н., доцент ТНЕУ

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФАКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ЖИТТЯ

В Україні в період ринкових перетворень змінились підходи до умов господарювання на підприємствах. Від жорсткої регламентації облікового процесу з боку держави ми поступово перейшли до розумного поєднання державного регулювання та самостійності підприємств в організації фінансового обліку. Ефективне функціонування цілісної системи обліку передбачає активне застосування такого специфічного елементу регулювання бухгалтерського обліку та звітності як облікова політика.

Необхідно пам'ятати, якщо потрібно продемонструвати інвесторам привабливість фінансування підприємства, не розкриваючи механізм отримання прибутку, правильно та економічно грамотно обґрунтована облікова політика відкриває нові можливості. Вона дозволяє, по-перше, продемонструвати нові можливості, притаманні господарюючому суб'єкту, по-друге, проінформувати податкові органи, ревізорів, кредиторів, потенційних інвесторів, а також партнерів по бізнесу (покупців та постачальників) про стійкість фінансового стану економічного суб'єкта господарювання.

У практиці фінансового та управлінського обліку багатьох держав світу термін "облікова політика", як сукупність способів ведення підприємством обліку є широко вживаним уже досить тривалий час.

Словосполучення "*accounting policies*" – "облікова політика" як термін широко застосовується в міжнародних стандартах фінансової звітності та в обліковій практиці в державах з ринковою економікою [1, с.318].

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є узагальненням накопиченого десятиріччями досвіду країн з розвинутою ринковою економікою, які прийшли до висновку, що для ефективного здійснення під-